

Pressmeddelande

Statens ekonomiska ansvar vid naturkatastrofer och stora industriella olyckor

Vid stora naturkatastrofer och industriella olyckor ställs det ofta krav på att staten ska stödja de drabbade och därmed ta ekonomiskt ansvar för det inträffade. Inte sällan sker så också. Trots att historien erbjuder en rad exempel på detta, är det svårt att förutse när sådant extra stöd kommer att utgå. Besluten verkar tas ad hoc och inte sällan under inflytande av medias exponering av händelsen och dess offer. För att inte erodera viljan till egen försäkring och prevention bör staten emellertid avstå från att ta ekonomiskt ansvar för skador till följd av kända och påverkbara/försäkringsbara olycksrisker. Statens ansvar bör koncentreras till okända risker och stora industriella olyckor där den ansvarige saknar medel för att täcka hela skadan. Det menar Göran Skogh i rapporten "Statens ekonomiska ansvar vid naturkatastrofer och industriella olyckor" som Expertgruppen för miljöstudier idag överlämnar till finansministern.

En vinternatt 2005 drog stormen Gudrun fram över södra Sverige och fällde hundratals miljoner träd. Detta var för svenska förhållanden en mycket stor olycka. Något allmänt konkurshot mot skogsbranschen förelåg dock inte, även om enskilda skogsägare drabbades hårt. Olyckstypen är dock välkänd och skogsägarna kunde skydda sig ekonomiskt på olika sätt genom medlemskap i branschorgan, köp av försäkring och val av trädslag m.m. Trots detta betalade staten ut stöd på flera miljarder kronor, något som får förmodas minska den framtida viljan till försäkring/riskdelning och egna skadepreventiva åtgärder.

En förklaring till statens agerande efter Gudrun kan vara det mediala tryck som snabbt uppstod. Detta är dock inte en lämplig grund för statliga beslut. Det finns därför skäl att diskutera gränserna för statens ansvar. Statens ansvar bör i förstone fokusera på s.k. okända risker vars förlopp inte kan påverkas och där det är svårt att finna någon ansvarig.

Staten som försäkringsgivare är också aktuell vid stora industriella olyckor. Producenten är i princip ansvarig, men denne går förmodligen i konkurs. Staten går då in och tar ansvar för delar av skadan. Ansvarsfrågan är dock inte tillfredsställande löst och principen om att förorenar betalar åsidosätts delvis. För att stärka incitamenten till preventiva åtgärder kan särskilda krav ställas på särskilda säkerheter för vissa industriella verksamheter.

Problemet är uppenbart vid t.ex. kärnkraftsolycka. Här finns dock möjligheter till långtgående riskdelning mellan stater med kärnkraft.

EUs European Solidarity Fond (ESF) har en riskspridande funktion vid naturkatastrofer inom EU. Det finns anledning att fundera på att utveckla en liknande fond för stora olyckor inom t.ex. kemi- och bioteknikindustrin.

Rapporten presenterar en tankeram för fortsatta utredningar på området.

Rapporten kan laddas ned från Expertgruppen för miljöstudiers hemsida:
www.ems.expertgrupp.se

Kontakt:

Göran Skogh
046-126237

Björn Carlén
Expertgruppen för miljöstudier
08-405 28 93